

БОЛМЫС ФИЛОСОФИЯСЫ

**“ФИЛОСОФИЯ ЖӘНЕ ӘСП” КАФЕДРАСЫНЫҢ
ОҚЫТУШЫСЫ
МУСАБЕКОВА ГАУХАР КУРМАНБЕКОВНА**

БОЛМЫС ФИЛОСОФИЯСЫ

- 1. БОЛМЫСТЫҢ МӘНІ, ҚҰРЫЛЫМЫ**
- 2. БОЛМЫС МӘСЕЛЕСІНІҢ ЗЕРТЕЛҮІ**

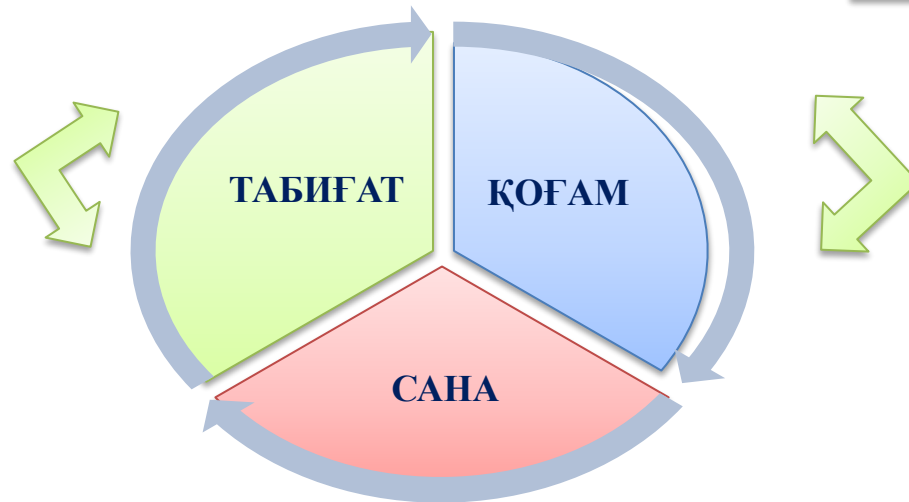
БОЛМЫСТЫҢ ҚҰРЫЛЫМЫ

Болмыс түсінігінің арғы түбінде «болу», «бар болу» деген мағынаның жатқанын аңғартуға болады.

МАТЕРИАЛДЫҚ
БОЛМЫС-ОЛ,
ОБЪЕКТИВТІ
ШЫНДЫҚ

БОЛМЫСТЫҢ
СФЕРАСЫ

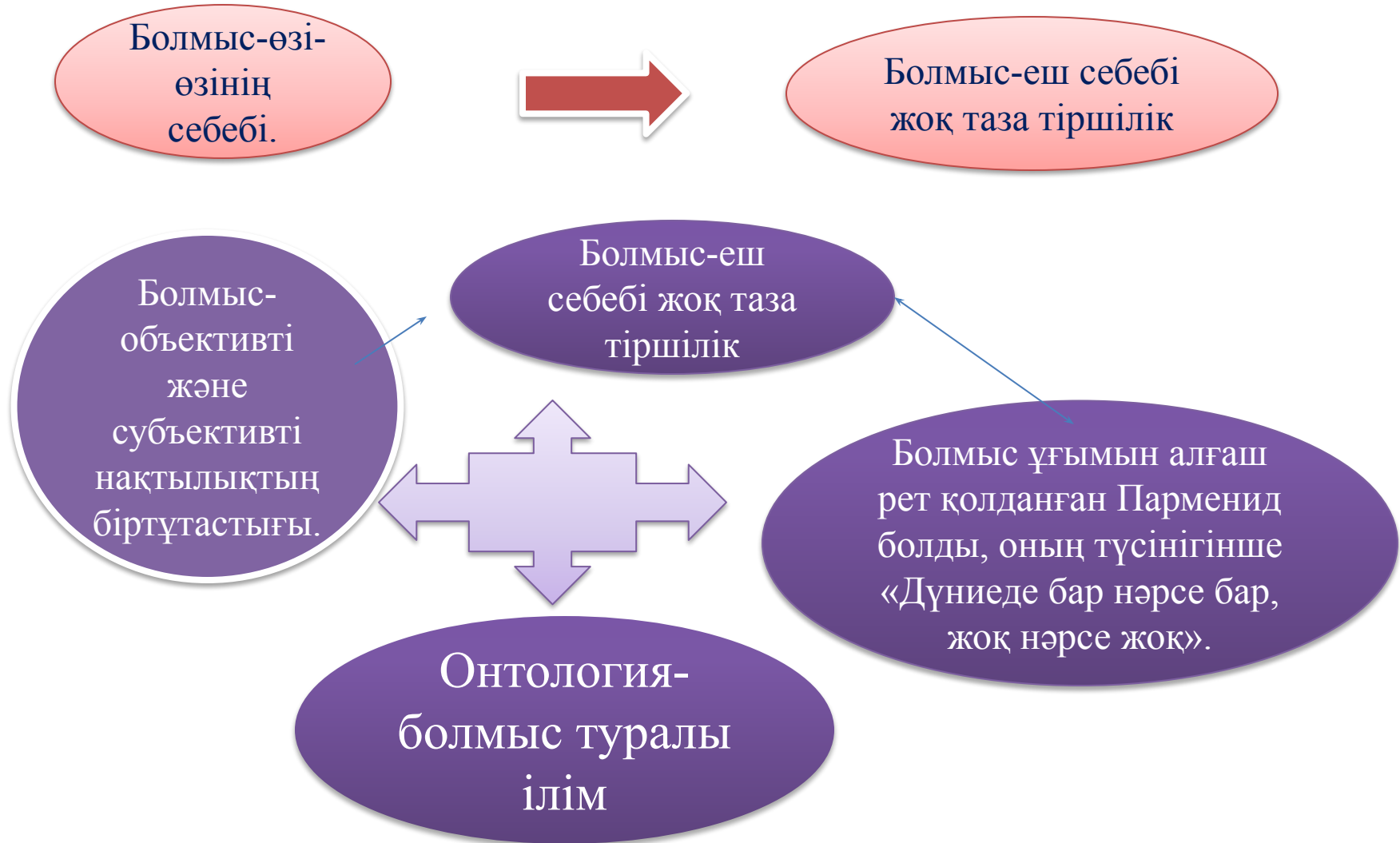
РУХАНИ
БОЛМЫС –
СУБЪЕКТИВТІ
ШЫНДЫҚ

БОЛМЫСТЫҢ НЕГІЗГІ ТҮРЛЕРІ

ЗАТТАР БОЛМЫСЫ	АДАМ БОЛМЫСЫ	РУХАНИ БОЛМЫС	ӘЛЕУМЕТТІК БОЛМЫС
БОЛМЫС-БАР БОЛАТЫННЫҢ, ӨМІР СҮРЕТІНІҢ БӘРІ-БӘРІ. ТАБИҒАТ БОЛМЫС ЕКІГЕ БӨЛІНЕДІ.	ЗАТТАР ДҮНИЕСІНДЕГІ АДАМ БОЛМЫСЫ	ИНДИВИДУАЛДЫ РУХАНИ БОЛМЫС	ӘЛЕУМЕТТІК ФЕНОМЕН РЕТІНДЕ ИНДИВИДУАЛДЫ АДАМ БОЛМЫСЫ
1 ТАБИҒАТ БОЛМЫСЫ	ЖЕКЕЛЕГЕН ӨЗІНДІК АДАМ БОЛМЫСЫ	ОБЪЕКТИВТІ РУХАНИ БОЛМЫС	ҚОҒАМ ЖӘНЕ ҚОҒАМДЫҚ ПРОЦЕССТЕР
2 ТАБИҒАТ БОЛМЫСЫ			

БОЛМЫС ІЛІМІ

БОЛМЫСТЫҢ НЕГІЗГІ БЕЛГІЛЕРІ

**БОЛМЫСТЫҢ
НЕГІЗГІ
БЕЛГІЛЕРІ**

Шексіз- әлемнің шеті де, шегі де жоқ;

Объективтілігі- айнала қоршаған әлем адам санасына тәуелсіз бола тұрып, ол адам санасында нақты бейнесін таба алады.

БОЛМЫС

Өзгермелігі- дүниеде бар болатының бәрі үнімі үздіксіз қозғалыста, өзгерісте болуы

Мәңгі-әлем болды, бар және бола береді; ол өзі өзін қайта тудырып отырады;

**Біртұтас- әлемнің
біртұтастығы
оның
формаларының
көп түрлігінде**

Платон (объективті идеализм)

Мәнділік өмір
сүретін, өзгермейтін
сана тектес рухани
идеялар дүниесі

БОЛМЫС

Идеялар- заттар мен
құбылыстардың түп
негізі

Идеалар кеңістік пен
уақытқа тәуелсіз

Идеялар сезімдік
тәжірибе арқылы
танылмайды, тек
ақыл-ой арқылы
танылады

Әр сезімдік заттың
мақсаты- идея, әр
зат сол идеяның
қалпы, моделі

Заттар өткінші, пайда
болады, тозады, өледі,
яғни шынайы болмыс
емес, бар болғаны
идеялар дүниесінің
күңгүрт бейнесі.

ДЕМОКРИТ (материализм)

Болмыс
дүниенің түп
негізі

- Атом-
1. Атом –бүтін, бөлінбейтін болмыстың кішкене бөлшегі.
  2. Атомның түрлері сан-алуан
  3. Үнемі қозғалады

Атомдар бірігуінен және бөлуінен бүкіл әлемдегі заттар мен құбылыстар құралады

Адам да атомдардың бірлігі, бірақ оның жаны бар. Жан дегеніміз де зат, ол ерекше атомдардан, яғни жеңіл және тез қозғалуға бейім атомдардан құралады.

Таным дегеніміз, заттардың бетінде ағып жүретін атомдарды қабылдау

АРИСТОТЕЛЬ

БОЛМЫС, МӘН, СУБСТАНЦИЯ

1) ҰҒЫМДАР БОЛМЫССЫЗ, ТАБИҒАТСЫЗ,
БІЗДІ АЙНАЛА ҚОРШАҒАН ДҮНИЕСІЗ ӨЗ
ДЕРБЕСТІГІН ЖОҒАЛТАДЫ.

Б) АРИСТОТЕЛЬ ӨЗІНІҢ ТӨРТ АЛҒАШҚЫ
СЕБЕП ТҰЖЫРЫМДАМАСЫНДА
БОЛМЫСТЫҢ ЖОҒАРҒЫ САТЫСЫ РЕТІНДЕ
АБСОЛЮТТІК АҚЫЛ ІЛІМІН ҚОЙДЫ.

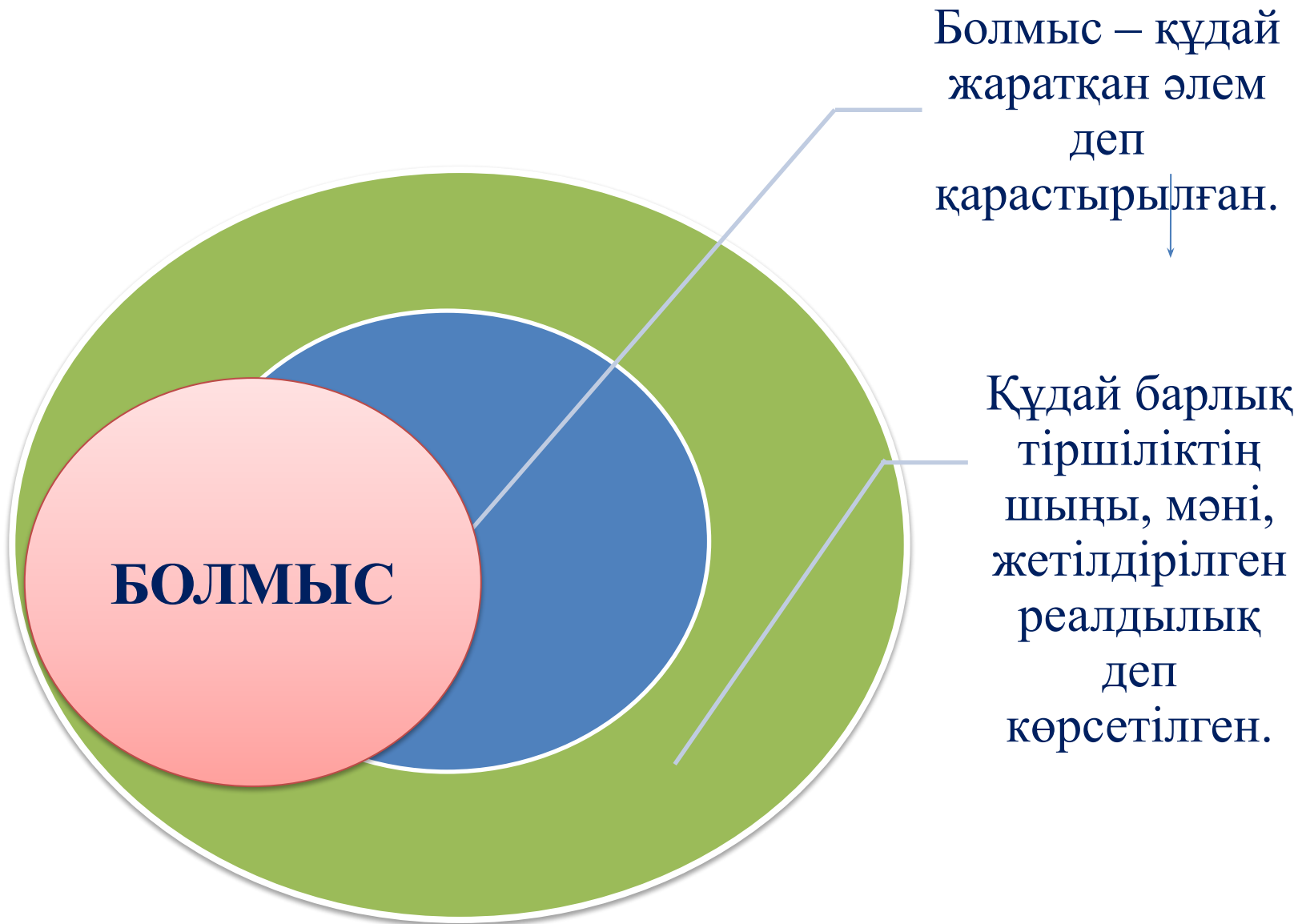
АДАМ
БОЛМЫСТЫҢ
МӘНІН ЕМЕС,
ҚҰРЫЛЫМЫН
ҒАНА ТҮЙСІНЕ
ҚАБЫЛДАЙ
АЛАДЫ.

БОЛМЫС
КАТЕГОРИЯЛАР
АРҚЫЛЫ
АЙШЫҚТАЛЫНАДЫ.

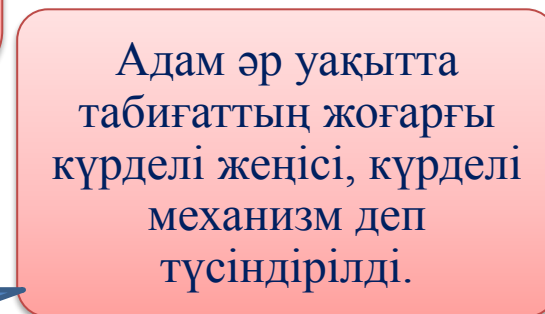
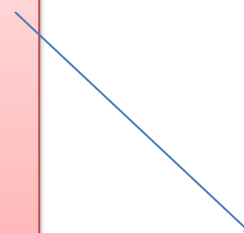
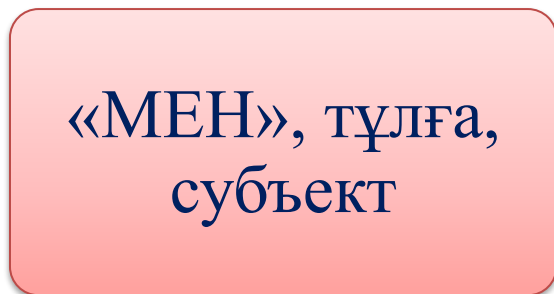
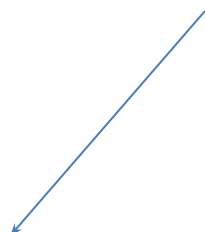
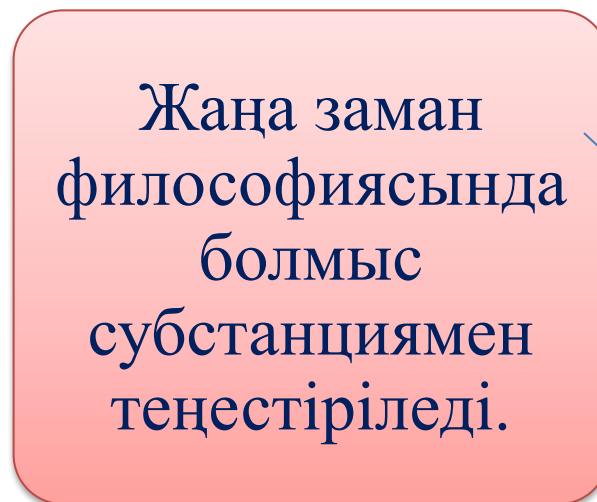
КАТЕГОРИЯЛАР:

МӘН
САН
САПА
ҚАТЫНАС
КЕҢІСТІК
УАҚЫТ
ҚҰРЫЛЫМ
ІС-ӨРЕКЕТ
АЗАП

ОРТАҒАСЫРЛЫҚ КЕЗЕҢДЕ БОЛМЫС ҰҒЫМЫНЫҢ АЙШЫҚТАЛЫНУЫ

БОЛМЫС МӘСЕЛЕСІНІҢ ЖАҢА ЗАМАН КЕЗЕҢІНДЕ ҚАРАСТЫРЫЛУЫ

ҚАЗАҚ ФИЛОСОФИЯСЫНДАҒЫ БОЛМЫС ҰҒЫМЫНЫҢ ТАЛДАНУЫ

Болмыс дегеніміз, дүниеде бар барлық құбылыстарды, заттарды, процестерді білдіретін ұғым

Ол шексіз көп материалдық пен рухани әлемдегі барлық құбылыстарды білдіреді.

Барлық бар нәрсе – болмыс, яғни ол заттар мен руханилық әлемі, өтпелі мен мәңгілік. Философиядағы бұл ұғым өте кең мағынада қолданылады, ол пайда болған, әлі де пайда болатын барлық құбылыстарды білдіреді.

Қазір мемлекеттің ұлттық саясаты «Қазақ болмысын» қалыптастыру, оны әлемге «қазақстандық бренд» ретінде ұсыну.

Адам болмысының этикалық жақтары: жақсылық пен жамандық, ізгілік пен зұлымдық, ар-намыс, аброй категорияларын тереңінен қарастыру;

ХІХ-ХХ ғ.ғ. БАТЫС ФИЛОСОФИЯСЫНДА БОЛМЫС ҰҒЫМЫ

М.Хайдеггер
«Болмыс және уақыт»

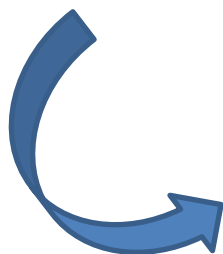
«Болмыс зат, онымен біз қатынаста боламыз, бірақ, ол әлдебір тіршілік»

Қазіргі замандағы болмыс әлемі – ол бір затсыз, тіпті адам жоғалтқан, шындықтың мистикалық бастамасы дейді.

Болмыс пен уақыт бір-бірін өзара анықтайды.

«Болмыс ешбір зат емес, соған сәйкес ол ешқандай уақытша емес, сонымен бірге қатысушы ретінде бәрі-бір уақытпен анықталады».

«Болмысты рационалды тануға болмайды».
Хайдеггер

**Назарларыңызға
рахмет!**